

ופניארקה

(Vapniarka). עיירה במחוז ויניצה (Vinnitsa) באוקראינה, ובימי הכיבוש הרומני (22 באוקטובר 1941 עד מרס 1944) בצפון טרנסניסטריה. באוקטובר 1941 הוקם בו' מחנה מעצר בבתי-הקסרקטין של בית-הספר הצבאי הסובייטי שבקצה העיירה. יהודי המקום, כ-700 במספר, ברחו או נרצחו בידי הכובשים הגרמנים והרומנים. באוקטובר הובאו למחנה 1,000 היהודים הראשונים, מרביתם מאודסה, ביניהם גם יהודים מבסרביה שברחו לאודסה. כ-200 מהם נספו במגיפת טיפוס הבהרות. הנותרים הוצאו בשני משלוחים, בהשגחת ז'נדרים רומנים, ונורו בחפירות נגד טנקים.

ב-1942 הובאו לו' עוד 150 מגורשים מבוקובינה, ביניהם גם יהודים שבסתיו 1939 נמלטו מפולין לבוקובינה. ב-16 בספטמבר 1942 הובאו למחנה 1,046 יהודים רומנים שנחשדו בקומוניזם והוגלו, ביניהם 554 יהודים מערים שונות ברומניה, שנעצרו לפי דרישת השלטונות המקומיים בלי האשמה של ממש. בהגיע המשלוח האחרון הוכרז המקום למחנה ריכוז לאסירים מדיניים הכפוף במישרין למשרד הפנים בבוקרשט (לא לז'נדרמריה של טרנסניסטריה), למעשה היה זה מחנה ליהודים בלבד, מכיוון שפרט להם היו בו פושעים פוליטיים אוקראינים, אך לא אסירים מדיניים. בין 1,179 האסירים היהודים היו 107 נשים, והן שוכנו בשני ביתנים מוקפים שלוש שורות של גדר תיל.

בין המגורשים היו כ-130 קומוניסטים, כ-200 סוציאל-דמוקרטים, וכן טרוצקיסטים וציונים. רוב האסירים לא השתייכו למפלגה או לתנועה כלשהי ונעצרו באורח שרירותי. האסירים הקימו ועד שמטרתו העיקרית היתה למנוע את חיסולם כתוצאה מן המשטר במחנה: רעב, מחלות, עבודה מפרכת ועינויי הגוף והנפש. ההנהגה המחתרתית של האסירים והוועד הרשמי שלהם הצליחו להשיג משמעת מרצון. מפקד המחנה הנהיג הגבלות חמורות בהספקת מים ואף מנע אותם כליל. האסירים התגברו על מגיפת טיפוס הבהרות, על-ידי שמירה קפדנית על נקיון המחנה, אך נפגעו מן המזון שניתן להם ושכלל אפונה להזנת סוסים (*Latyrus Sativus*) ולחם שעורים ובו כ-20% קש. כעבור כשישה שבועות הופיעו הסימנים הראשונים של מחלת Paraparesa Spastica, התוקפת ומנוונת את תאי מוח חוט השדרה, משתקת את שרירי הגפיים התחתונות ואחר-כך את הכליות. בינואר 1943 היו מאות כלואים חולים במחלה זאת. האסירים הכריזו שביתת רעב ודרשו עזרה רפואית ותרופות, ועדת העזרה היהודית בבוקרשט הורשתה לשלוח תרופות, והחלו להגיע למחנה משלוחי עזרה מקרובים. 117 יהודים הפכו למשותקים, אבל רק בסוף ינואר 1943 הופסקה ההזנה באפונה לבהמות שגרמה את המחלה.

ועדת חקירה שהקימו השלטונות במרס 1943 קבעה, ש-427 יהודים נאסרו בלי כול סיבה, והם הועברו לגטאות בטרנסניסטריה, ואולם, רק בדצמבר 1943 וינואר 1944 הוחזרו

לרומניה ושחררו. באוקטובר 1943, משהתקרב הצבא האדום, הוחלט לחסל את המחנה. האסירים חולקו לשלוש קבוצות. קבוצה אחת ובה כ-80 יהודים פוזרה בין המגורשים בטרנסניסטריה, קבוצה אחרת, ובה 54 קומוניסטים, נשלחה לבית הכלא ברבניצה (Rabnita), שבטרנסניסטריה, וב-19 במרס 1944 נרצחו בתאיהם בידי אנשי ס"ס. רוב האסירים, 565 במספר, הועברו במרס 1944 לרומניה ונכלאו במחנה טירגו-ז'יו (Tirgu-Jiu), וב-24 באוגוסט 1944, לאחר נפילתה של ממשלת יון אנטונסקו, שוחרר מהמחנה. לימים היו רבים מבין האסירים לבעלי תפקידים בכירים במשטר החדש ברומניה.